# EXERCITATIO POLITICA DE

# MORBIS AC MUTATIONIBUS OLIGARCHIARUM, EARUMQUE REMEDIIS

QUAM

ADSPIRANTE SUPREMO NUMINE

SUB PRAESIDIO

*VIRI CLARISSIMI & AMPLISSIMI*

HERMANNI CONRINGI,

PHILOSOPH. & MED. DOCTORIS, HUJUSQUE PROFESSORIS LONGE CELEBERRIMI, &c. FAUTORIS AC PATRONI SUI PLURIMUM OBSERVANDI

*Ad diem Septembr.*

*Publicæ subjicit examini*

FRIDERICUS Lenten/

Auth. & Resp.

*HELMSTADII,*

TYPIS HENNINGI MULLERI ACAD. TYPOG.

Anno CIↃ IↃ CLXI.

# EXERCITATIO POLITICA
## DE
# MORBIS AC MVTATIONIBVS OLIGARCHIARVM, EARVMQVE REMEDIIS.

QUanquam universa doctrina de Republ. adeo præstans est, ut vix quisquam eâ præstantiorem assequi possit, est tamen alia magis aliâ nobilis & excellens. Nam si utilitas rem maximè commendat, sicuti reverâ facit; *omnes* quippe (uti rectè Cicero) *illam expetimus, ad eamque rapimur*; [1. off.] utique illa ejus pars, quæ agit de variis morborum generibus, infirmitatibus, mutationibus, ac corruptionibus, quibus Respubl. non secus ac corpus humanum obnoxiæ sunt, merito cæteris anteferenda est. Et quemadmodum medicinæ peritus non habetur, qui de partibus humani corporis, earumque natura disserere potest, nisi contra ægritudinem morbosve remedia præscribere, & si quid mali contraxerint, pristinæ valetudini restituere valeat: ita quoq; veri Politici nomen non meretur, qui tantum rerumpubl. species recensere didicit, sed is demū, qui

vitia Rerumpubl. & labes, quibus mutari, corrumpi, imo omnino destrui possunt ac solent, accuratè attendit, ut causas corruptionum eo melius aversari, præcavere, atque è medio tollere, adhibitisque convenientibus remediis statum Reipubl. salvum atque incolumem tueri queat.

Ea itaque quum sit doctrinæ hujus dignitas nobilitasque, ut summi quique Politici eam vix satis prædicare possint; operæ pretium me facturum autumo, si saltim Morbis ac Mutationibus OLIGARCHIARVM paullo accuratius expendendis & è medio tollendis studii nonnihil impendam. Accedit eo, quod illæ ipsæ *Oligarchiæ* præ cæteris Rebuspubl. motibus sint obnoxiæ, & proinde in rebelliones & civilia bella omni tyrannide pei⁹ malū, adeoq; majori curâ ac diligentiâ opus habeant. Etenim sicut Gubernator præcipuâ laude fertur, qui navem ex hieme & scopulis servat: ita etiam singularis existimanda est illius prudentia, qui cum nave rerumpubl. Oligarchicarum ex multis & gravibus procellis civilibus (quibus præ cæteris, ut dixi, ipsæ agitantur) ad incolumitatem pervenit. Priusquam vero hoc argumentum aggrediar, monendum arbitror: Aristotelis quidem ævo Oligarchiæ nomine audiisse eas Respubl. præcipue, in quibus non tantum pauci summā tenent potestatem, sed iidem pauci omnium item sunt ditissimi, imo in quibus potissimum spectatur

in

in conferendâ ſummâ poteſtate divitiarum excellentia: quæ quoniam paucis contingit, per accidens quaſi ſimul fit, ut Reſpubl. illæ ſint paucorum. Mihi autem placet nunc *Oligarchias* appellare, ex more Politicorum ſcholis hodie recepto, etiam illas Reſpublicas, quibus præſunt ſoli antiquæ nobilitati patricij, idque quandoquidem reapſe hæ reſpublicæ reguntur itidem à paucis, & nobilitas quanquam non ſemper habeat conjunctas maximas divitias, imo ſæpe ſit egena, tamen ſaltim in opinione divitiarum eſſe ſoleat, cum originem ſuam debeat majorum ſi non virtuti ſaltim opulentiæ. Non ignarus alioquin, tales reſpublicas Ariſtoteli aliiſque veterum Ariſtocratias dictas eſſe, & hoc nomen hodieque affectare Venetam Rempublicam, ſimilesque alias, ubi præter Patricios nemo ad regendam civitatem admittitur.

INter cauſas vero Morborum Mutationumvè primum locum obtinet INIVRIA, præſertim ſi ſit cum contumeliâ conjuncta. Hæc enim ſi quæquam alia res plebis animos afficit, eosque ad vindictam exſtimulat; uti id ipſum multarum Oligarchiarum everſiones probant. Et quidem interdum ipſo tempore injuriæ illatæ, ejusque adhuc recenti ſenſu, ſine diſcrimine, quem ſors offert, hujus ſuæ ſeditionis futuræ caput eligit populus: interdum vero odium Impe-

rantium in vindictæ occasionem differt, & tamdiu alta dis-
simulatione premit consilium, usque dum forte quis ex
ipsis Oligarchicis, quasi defensurus plebem contra Nobi-
lium insolentiam deficit: tum animis illorum ad seditio-
nem spectantibus, statim ducem hunc eligunt, ejusque
fidem, summâ sæpe imprudentia, sequuntur. Quod e-
nim illi illatas plebi injurias vindicare se velle, præ se ferunt,
speciosum magis est, quam verum. Scimus sane ex vete-
ribus novisque historiis, alieni cupiditatem hos sibi ple-
rumque quærere obtentum. Et Aristoteles probat id e-
xemplo Lygdamidis, qui eo intuitu, quod populi amicum
se vendidit, viam ad Tyrannidem sibi stravit. Nec vero
speciosior ars tegendi odium, quam pietatis & studij erga
populum velum ac prætextus.

II. Sæpe porrò fit, ut propter imperium & honorem
bella atque certamina inter ipsos Oligarchicos fiant. Quod
quidem & ipsum variis modis aliterque, alia ex causa, alia
in civitate accidere solet. Puta primo: quando illi, qui
à dignitate honoribusque exclusi, cum non minore impe-
randi virtute præditi sunt, communi jure reipubl. admi-
nistrationē postulant: quam si non possunt obtinere pace,
violentiora consilia ineunt. Exemplo sit nobis Reip. Ro-
manæ. Quum enim in ea Patricij plebejos præfocare conaren-
tur, soliq; dignitatem majorum honorum participes essent, re-
liquis civibus ab omnibus ferè honoribus exclusis, [illegible]
integra civitas conspiravit, arma[illegible] contra Patricios sumsit,
nec ante posuit, quam liceret plebi æqualiter cum patriciis
magistratus adire; ut legere est apud Livium & Florum. Ea-
dem [illegible] [illegible] prætextus. Catilinam ad nefari-
am illam conjurationem impulit, quod *[illegible]* ut ipse a-
pud Sallustium conqueritur, *[illegible] [illegible] [illegible] atque*
*digna-*

b. 6 l. 1, cap. ult.

*ditionem concessisset, cæteri cives fremunt, homines nobiles vulgus fa-ctos esse, sine gratia, sine autoritate.* Et paulo post. *Novus nemo fuisquis, tam clarus, neq; tam egregiis factis erat, quin is indignus illo honore (sc.* Consulatu) *& quasi pollutus haberetur.* Similè exemplum habemus in republ. Genuensi. Ubi cum illi, qui antiquis familiis nati erant, populares (hi, e. novos homines) ferre nollent in patriæ regimine, qui tamen jure per multos annos illam rexerant, tandem eò deducta res est, ut Simon Buccanignus (hic exclusis Vice Comitum jugo rempubl. nomine Ducis acceperat) conderet legem, qua Nobiles à Principatu & reliquis magistratibus arcebantur. Ita autem vocabantur illi, qui in republ. constituta ab anno clɔ c illam rexerant. Ex iis, quæ jam diximus, intelligi quoque potest, eas Oligarchiarum species, quæ ad Politiam propius accedunt, firmiores esse iis, quæ ad strictiorem paucorum abeunt potentiam. Ratio vero hæc est, quia in istis nonnihil magis libertas spectatur, in his vero divitiæ plus æstimantur: ubi vero illa magis attenditur, ibi plures ad honores & dignitates evehuntur; ubi verò hæ (divitiæ scilicet) majori in pretio sunt, ibi nonnisi pauci honoris participes fiunt: Atque propterea, uti illæ plus, ita hæ minus virium, roboris & diuturnitatis in se habent (major enim in illis est æqualitas) sic quoque illa reipubl. species, quæ ex ejusmodi mixtione constat, cæteris durabilior est. Secundo hoc fieri potest in illis Oligarchiarum speciebus, ubi certâ quadam lege, patre & filio natu maximo imperium tenentibus, filij eorum, & fratres minores non admittuntur ad eandem rempubl. uti olim Augustæ Vindelicorum, & Lunæburgi obtinuit, & adhuc Norimbergæ obtinet, ubi *duo ejusdem gentis simul in Senatu versari nequeunt, cum q; omnes Senatoriæ gen-tes adfinitatis & cognationis vinculo penè colligatæ sint, in curiâ*

*Sena-*

*Senatu cautum suspicor est, qui cognati in causis suarum sententiae cedere debeant.* Sicut & alibi Senatusconsultum cautum erat, ne duo ex eadem familia eodem tempore in Senatu essent. Et apud Aeduos leges duos ex una familia, vivo utroque, non solum magistratus creari vetuisse, sed etiam in Senatu esse prohibuisse, tradit Julius Caesar in Commentariis. Tertio in quibus non quilibet civis e civibus, sed filius parenti succedit. Quare hi quidem [illegible] habent [illegible], sic tamen, ut non quemlibet [illegible], [illegible] imperii participes, sed [illegible] legendi. Postremo hoc quoque fit, cum qui summi magistratus sunt honore dignos praetereunt, aliosque minus aptos ad summos provehunt [illegible]. Tum enim populus magistratui succenset [illegible] nominis, eisque imperio se superiorem autumans, quem Magistratum convenit. *Valde [illegible]*, loquitur Catilina apud Sallustium, *quando fructu laboris industriaeque [illegible] privatum [illegible] honore honestatos videt, seque falsa suspicione alienari.* Hisce omnibus, ut dixi, modis, intestino bello, quod conflatu facile, restinctu difficillimum est, [illegible] est; cujus in [illegible] solet frequenter esse, ut attritis & collisis utriusque viribus, plebs jugo [illegible] quasi pressa [illegible] & animos pristinos ad majora audenda, etsi alioqui [illegible] ab ea cogitatione aliena, ex tanta opportunitate [illegible]. Ut [illegible] possit, Romae Decemvirorum Dynastiam inter tot ferocissimos & [illegible] potuisse aliquandiu stare, cum concordia imperium fuerit probe munitum.

III. Tertia causa mutationis Oligarchiarum est, si quis inter imperantes honorem studens reliquos dignitate anteire laboret. Nec enim hoc potest non innovationis suspici-

lib. VII

Liv. Dec. I lib. 3

suspicionem excitare, acquiescere, ut illi de coërcitione illius laborent: id quod sine aliquo tumultu fieri non solet. Potest autem hoc contingere ex parvo initio non animadverso; quod si jam per aliquod tempus duraverit, sero nimis, & non sine ingente Reipubl. concussione, adhibetur medicina. Pars enim præponderans non patitur se rursus deprimi, & quæ vincitur, emergere nititur: unde non possunt non tumultus & seditiones oriri, donec pars superior facta rempubl. ad se jure quasi suo rapuerit. In Republ. Romana (unde omnium rerum magnarum exempla merito petuntur) quidnam factiones, & in medio foro primùm armorum civilium tentamenta, mox introduxit aperta inter cives bella, & antiqui moris corruptionem, & denique libertatem evertit, nisi paucorum contra leges publicas nimia potentia? qui cum continuatis imperiis populi inconsultum favorem acquisivissent, tandem illo in ipsum patriæ exitium usi sunt. Hinc neque Cæsar superiorem, neque Pompejus parem ferre potuit. Idem ille C. Cæsar primum Pompej ipsius favore adjutus eam sibi potentiam acquisivit, quæ civitati Romanæ postmodùm terrori fuit, imo deniq; Pompejum ipsum & libertatem Romanam funus fecit. Idem observare licet in Cosmo Mediceo, tam potente in republ. Florentinâ, ut & proditionis species videretur, non coërcito eo reipubl. prospicere, & tamen simul periculosum quietum adhuc irritare. Erat tum insignis prudentiæ famâ Nicolaus Uzanus: qui donec vixit, nusquam durius aliquid in Cosmum decerni passus est, quod prævideret, si quid tale committeretur, ruituram reipubl. libertatem. Eo vitâ functo discesserunt reliqui ab ipsius monito, & Cosmum Florentiâ ejecerunt, qui paullo post à factione suâ revocatus Florentiæ Principatum invasit; quò non pervenisset, nisi suorum civium in-

jurisco professus fuisset. Alia multa exempla ac simi-litudo familiarem pariat, prudens praetereo. Vid. Illustr. Forstnerus in eruditis suis & vere Politicis ad Tacitum notis.

IV. Quarta causa mutationis est improbitas Dema-gogorum; qui cum in concordia civium nullum se loco esse videant, potentioribus assentantur, atque in eorum gratiam omnia loquuntur & agunt. Hinc, si quibus illi ipsi patroni succenseant, si quod oderint, si quorum cupi-ditatibus adversari intelligant, vel suspicentur, si quos metuant, quotquot est reliquorum Oligarchicorum pa-triae salutis cupidorum, eorum existimationem incommo-dant, facta, dicta, consilia identidem vellicant, clandestino-rum molitionum insimulant, nec talia in se tela cudi suspi-cantes reos agunt, nec finem faciunt, donec potentiam apud unum & paucos, odium apud omnes adepti, perni-ciem aliis ac postremo sibi, ut Tacitus ait, invenerint. Ple-nae omnes historiae talium exemplorum. Talem fuisse in-ter Decemviros Romanos Livius aliique Historici ferè de-scribunt Appium; nisi quod prae fastu & injustitia populi favorem sibi conciliare minus aptus fuerit.

V. Alia causa mutationis inde oritur, quando unus ex imperantibus ad altiora contendens, praeque ceteris dignitate eminere studens, populo adulatur, eumque in suas partes pertrahit; utpote sine cujus auxilio finis suus ad optatum effectum deduci nequit. Quod saepissime in Re-bus publicis quae reapse non sunt Oligarchicae, nisi illa parte, quod solis Patriciis aut ditissimis jus sit Magistratuum ho-noribus fungi, tum tamen praecipue locum habet, quando videlicet populo jus est, certo quarundam re-

rum.

rumpubl. more, dare honores & magistratus, quibuscumque voluerit. Exemplo iterum nobis sit Respubl. Romana. Ibi cum in universae plebis manu esset facere Imperatores, aliosque creare magistratus, impetu & consilio inopi plerumque peccabatur, & paucorum ambitio, qui plebeculae gratiam aucupabantur, omnia poterat. Exemplum dat etiam Cicero in Caesare: *Caesar*, inquit, *magno labore magnisque periculis quod cogitaverat, effecerat, muneribus, monumentis, congiariis, epulis, multitudinem imperitam delenierat: suos praemiis, adversarios clementiae specie devinxerat.* Idem observare licet in Ioh. Flisco Lavaniae Comite, clarissimâ gente Genuae orto, at elati animi juvene. Qui comitate & humanitate, quam specie naturali & composito vultu prae se ferebat, popularium gratiam Genuae primum demerebatur, praecipuos ex illis adolescentes benignè appellando, & in eorum coetus se familiariter insinuando. Cum iis artibus sibi aliquam gratiam apud populareis comparasse sese crederet, benevolentiam illam potentia & autoritate firmare constituit; & quia in maritima civitate majora navalium, quam terrestrium copiarum momenta esse judicabat, iis se imprimis muniendum censuit. Seriem conjurationis illius graphicè imprimis & eleganter descripsit Nobilissimus Historicorum Thuanus. Quare illud Venetorum quidem consilium jure laudandum est, qui cum Gabrielem Bonum, & Franciscum Valerium propositâ lege, quâ ex aerario publico egenis civibus quotannis auri summam dandam esse volebant, gratiam civium captare deprehenderent, utrumque in Cyprum Insulam deportari curarunt, paenâ capitis adjecta ab oppido Nicosiensium ullo tempore si emigrassent. *Bembus hist. Venet.* lib. 3. lib. 1.

VI. Sexta caussa mutationis inde oritur, quod prodigè

digè vivendo aliqui sua consumserunt. Hi nempe vel Rempubl. quæstui habent, vel aliis destituti mediis, plebem ad bellum movere nituntur. Hujus rei illustre exemplum præbet apud Salustium etiam Catilina: de quo Cicero. *Nemo non modò Romæ, sed nec in ullo totius Italiæ angulo oppressus ære alieno fuit, quem non Catilina ad hoc incredibile sceleris fœdus asciverit.* Salustius quoque de eodem. *Agitabatur*, ait, *magis magisq; indies animus ferox inopiâ rei familiaris, & conscientiâ scelerum, quæ utraque his artibus auxerat.* Ita Plutarchus de Cæsare memorat, tantum æris alieni contraxisse ut solvendo non fuerit. Hinc necessitate quadam compulsum, & occasione usum, patriæ bellum intulisse. Notatu autem digna sunt, quæ in hunc sensum de eo scribit Cicero: *Habebat hoc omnino Cæsar, ut quem planè perditum ære alieno egentemque, si eundem nequam hominem audacemque cognoverat, hunc in familiaritatem libentissimè recipiebat.* Tale apud Tacitum *3. Annal.* Iulius Florus & Iulius Sacrovir, Gallorum, *inquit*, civitates ob magnitudinem æris alieni rebellionem captavere, cujus extimulator acerrimus inter Treviros Iul. Florus, apud Æduos Iulius Sacro-Vir. Ii secretis colloquiis ferocissimo quoque adsumto, aut quibus ob egestatem vel ex facinoribus maxima peccandi necessitas &c. Vidit & recens hujus rei exemplum superior ætas in conjuratione Fliscanâ. Nam lapidem omnem movit ipsius illius conjurationis Verrina, æris alieni magnitudine oppressus, & sic privatis vulneribus tegendis turbandarum rerum occasionem solertissimè circumspexit. Idem experientia edoctus testatur etiam Zevecotius *observat. Politicis* in Florum. *Et revera*, ait, *sæpe benè ante constituta Respubl. aut perturbantur mutanturve, cum intemperanter vivendo sua aliqui*

*con-*

*consueverunt. Rebus enim [illegible] vix possibile est, dum voluptatibus assueti paupertatem ferre non possunt.* Huc pertinet quoque egregium illud Salustij dictum: *Semper in civitate, quibus opes nullæ sunt, bonis invident, malos extollunt, vetera odere, nova exoptant, odio suarum rerum misceri omnia student, turbà atque seditionibus sine curâ aluntur.* Et præclarè Cicero. *In urbe luxuries creatur, ex luxuriâ existat avaritia necesse est: ex avaritiâ erumpit audacia: inde omnia scelera & maleficia gignuntur.* Ex iis autem, quæ superius diximus, intelligi etiam potest, in Oligarchiis verissimum, & vim legis fundamentalis habens effatum esse, quod curiæ vicinæ urbis celeberrimæ aureis literis inscriptum est: *Principium discordiæ esse, aliquid commune suum facere.* Probari id potest exemplis urbium Brunsv. Argentorati, Coloniæ Augustæ, & aliarum civitatum Germaniæ etiam nostræ; nimirum magnos ibi motus ob suspicionem peculatus à plebe excitatos, rerumpubl. istarum conversionibus caussam præbuisse.

VII. Evertitur quoque Oligarchia cum (*c*) pauci quidam ex Proceribus per injuriam, vim, ambitum, aliasque subdolas artes in se & suos continuo transferunt imperii summam, cæteris ejusdem conditionis, & æquè ac isti regundæ reipubl. capacibus, cum contumeliâ præteritis atque exclusis. Sic Romæ diu certatum fuit de Consulatu, de Censura, aliisque summis magistratibus, quorum non ex æquo omnes Senatores erant participes, sed tantummodo Patricij. Sic Genevæ anno 1555. ad Lemanum lacum, tumultum quendam nocturnum excitatum

fuisse à quibusdam ordinis Senatorii, qui rerum summam ad se suæque factionis homines contrahere in animo habebant, tradit Thuanus. Secundo etiam si pauci ad se quæstuosa traxerint officia, cæteri laboris quidem honorumque plenis at invidiosis officiis defunguntur. Tertio præterea hoc quoque fit, ubi pro diversa Oligarchiæ specie, vel ex paucorum civium numero, vel ex paucissimorum ordine, non sorte sed suffragiis [illegible] vel magni vel mediocris census magistratus eliguntur: ita quidem, ut alibi maximum censum adepti, adeoque plus tributorum in ærarium publicum conferentes, maximi soleant magistratus constituantur, quique [illegible] in Repub. obtinent, alii minores, necessarios tamen magistratus eligantur: alii, qui in re mediocri sunt constituti. Licet hinc nonnihil simile quid observare in Belgicis Germaniæ septem provinciis: quæ in unum quidem fœdus coiere, non tamen in unam Rempubl. ut Hugo Grotius in apologetico suo egregie demonstrat. Neque enim ex fœdere illo communem hostem, & communia commercia habent, adeoque uniti tantum sunt fœdere συμμαχίας, non jure civitatis, quod & de Helvetiis suis Simlerus ostendit. Et vero cum in omnibus provinciis non æque multum conferatur in commune, hinc in Senatu fœderis Hollandiæ trium, Geldriæ, Frisiæ, Selandiæ duorum, Trajectinæ, Transisulanæ, Groningæ singulis unius suffragii ferendi jus est. [illegible] hujus juris fundamentum, quoniam [illegible] est, nisi [illegible], ceu ante diximus, non plena aliqua civilis societas, militiæ autem omnium Provinciæ fœderatæ contribuunt: ac proinde [illegible] in fœdere illo prævalent, qui plus ad militiam conferunt etc. Simile quid antiquitus obtinet etiam in Rempubl. Veneta, ubi nonnunquam

Marginal notes: lib. xxiii. histor. — cap. 1. — lib. 1.

ex Patritiis etiam adhuc juvenes in Rogatorum Consilium, ut vocant, recipiuntur nulla alia de causa, quam ut publici ærarij inopiam privata sua summa sublevent, ut Donatus Janotius in [illegible] habet.

IIX. Non leve præterea imminet periculum Oligarchiis ingruente belli tempore; quando nonnunquam ipsis grave cum extraneo bellum gerendum est hoste. Quum enim parum fidere possint suo populo, utpote qui in unum congregatus facile turbas excitet, milite aliunde accersito uti tenentur, eique ad expeditionem proficiscenti unum aut aliquos duces præficere necessum habent. Hoc vero quanto cum periculo salutis ipsarum Oligarchiarum conjunctum sit, nemo non videt. Nihil sane facilius est, quam ubi suis viribus pacem fecerint, (nisi exacte caveas, quod fieri tamen vix idem potest,) nemoque novo discrimine interpellet victoriæ memoriam, duces vel dominandi assuetudine capti, vel clientelis atque amicitiis nixi, vel populari aura inflati, opibus ac imperio, opinione civium in publicam perniciem abutantur: & quidem si plures sint, Dynastiam introducant, si unus Tyrannidem exerceat, reliquis Oligarchicis potestate sua exutis. Exempla & vetera & recentia in promtu sunt. Historiæ loquuntur, quid Cæsar Romæ, quid Scaliger Veronæ, quid Malatesta Arimini, quid Baleo Perusij, quid Vitellius Tifernæ, quid Sfortia Mediolani, cum Prætores essent civitatum aut exercituum, egerint. Prudenter itaque Venetibellum, quoad ejus fieri licet, quam maximè solent declinare: quod si tamen illud evitare nequeant, malunt externo atque conductitio milite duceque uti, quam populo, aut ipsis etiam Nobilibus, præsertim illis in proximo continen-

tinen-

tinente ubi majus est periculum, bellum sit gerendum. In remotis & maritimis locis libentissimè quidem utuntur ducibus sui Patriij ordinis, sed non nisi ad breve tempus, & sæpius factâ eorum mutatione: sicut videmus fieri in hoc bello Cretico omnium maximè diuturno. Notandum præterea, olim in Republ. Florentinâ, & Venetiis hodie, (Thuanus) qui ad bellum mittuntur, non suis relinqui consiliis, sed arbitrium de summâ re certis finibus circumscriptum domo secum afferre in castra, ut sæpe ne quidem tormenta bellica illi ad tenendos muros vel alio loco, modove aliis collocare audeant, quam quo mandatum ipsis est, nec nisi gravissimâ pœnâ jussa Senatus transgredi licere. Quod quidem salutare esse in illo Optimatum statu, egregias tamen bene gerendæ rei occasiones sæpe corrumpere, prudenter observat Nobilissimus Forstnerus in Notis ad Tacit. Quod si tamen hæc & alia extra mutationem incommoda Oligarchiæ, cum populo statum publ. communicent, mutatio facilis est ad Democratiam. Nimirum autoritas & potestas quæcunque in multitudinem collata nunquam bene aut feliciter usurpata fuit, citra scilicet reipubl. insignem mutationem: uti patet ex historiâ Romanâ & Atheniensi. Pacis quoque tempore primorum nonnulli, dum nondum extra omnem suspicionem periculi constituti, ut nihil habeant sibi à multitudine metuere, quo contabescat sua tranquillitas, ducem aliquem dato manipulo, arbitrum interdum omnium actionum eligunt, qui si opus est, nascentes conatus reprimere possit. Verùm hoc dum faciunt, nihil aliud agunt, quam ut huic ipsi fenestram ad Tyrannidem aperiant. Quò minus mirandum Genevæ Allobrogum alibique nullos præfectos circumspectè admodum vivere teneri, adeo ut inconsultâ mente vox causa illos reddat suspectos.

XLLII.

IX. Se-

IX. *Seditiones quoque in Procerum Dominatu ex-oriuntur*, quoties Collegæ à Collegis afficiuntur injuria. Potest autem potissimum illud tribus modis evenire: scilicet ratione uxoris & opum. Et quidem seditiosa superba nuptiarum oblatarum rejectio, ac repulsa sane res odii gravissimi, ac tandem belli causa. Exempla sint nuptiæ Cambysi ab Amasi Ægyptiorum Rege elusæ apud Herodotum. Nuptiæ Tomyris Scytharum Reginæ à Persarum rege Cyro delusæ apud eundem Herodotum. Dionysii Siculorum Regis nuptiæ à Rheginis rejectæ apud Diodorum, ut recentiora exempla non tangam. Tertiam seditionem incitasse Romæ matrimoniorum dignitatem autor est Florus. In hanc sententiam apud Livium Tribunus plebis sic disserit. *An esse ulla major aut insignitior contumelia potest, quam partem civitatis velut contaminatam indignam connubio haberi.* Sic Epidaurii (qui hodie *Ragusii* sunt) à nobilium nuptiis arcent plebejos: quæ inter Jaderam (nunc *Zara* dicitur) & *Rhizium*, (in quod jam *Cathare* appellant) natæ non sunt. Verum plures ex de causa familiæ adeo decreverunt, ut penes paucissimos hodie sit imperium. Deinde ex uxoria causa dissensionum esse potest, si quis ex primoribus conjugem repudiet, ut aliam alia in familia in uxorem eligat. Tale exemplum Florentia vidit, cum ex Bondelmontiorum gente nobilissima, nonnemo novas nuptias sibi quæsivisset. Unde nobilium familiarum inter ipsos odia, dissidia, cædes, quæ civitatis statum funditus everterunt. Vide Bodinum. Ex re civili oriuntur injuriæ, si jura & judicia turpissimo mercimonii genere veluti ad licitationem arbitrariam prostituantur. Illud omnium optimè describit C. Memmius Tribunus plebis apud Salustium in Iugurthâ cap. 31. oratione gravissima, qua plebem Romanam concitat adver-

lib. 3. & lib. 1.

suos Patricios, qui immunes eo tempore ab hoc vitio profectò non erant. Nam in idem Salust. lib. 1 [illegible]
n. 9. *[illegible]* *ambitione & praesentia [illegible]* quo Senatum Romanum hanc ob causam dixit venalem, & maturè perituram, si emptorem invenerit, cap. 31. Et hoc nomine Iudices Carthaginensium gravissimè perstringit Livius, eosque [illegible] in republ. ferè usurpasse tradit. *Ea*, inquit, *tempestate, Carthagine dominabantur Iudices: [illegible] [illegible] adversos [illegible] habebat [illegible]. Res, famae, Caput [illegible] in illorum erat potestate, nec deerat accusator apud infensos judices.*

X. Neque verò exaliter idem fluxus, si qui libertate atque crudeliter imperent; quae duo vitia plerumque ab Oligarchiis conjunguntur. Nam primo ex alterum dominatione nascitur superbia; quam ut commodius servent, manus injiciunt civium fortunis: inde avaritia; ex utroque odium subditorum & [illegible] potius [illegible]. Inde namque populus occasionem movendi turbas [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] compluribus [illegible] id ipsum multarum Oligarchiarum eversiones probant. Verè enim dixit Salustius ad Caesar. de republ. ordinanda: *Cuncta imperia crudelia magis acerba quam diuturna esse.* Et in eandem sententiam praeclarè Xenophon in [illegible] Dominus ad Florum. *Si quis, subditis aut [illegible] [illegible] imperare vult, in maximis [illegible] debet, ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]* Apud Tacitum in [illegible] Dyllanus, & plures sunt tales [illegible]

de [illegible]

& injuncta imperii munera impigrè obeunt, *si injuriæ absint.* Has ægre tolerant, jam domiti, ut pareant, nondum ut serviant. Et Salustius in Catilina, cum dixisset de antiquis moribus Romanorum, inquit: *In pace, beneficiis magis, quam metu imperium agitabant, & accepta injuria ignoscere, quam persequi malebant.* Vnde satis patet, falli Oligarchicos, qui à pecuniosis ditibus sibi periculum, ab exhaustis & excarnificatis securitatem promittunt. Egenus enim plebeius, unde vivat, non habet, nemini amplius patientem, vel se dicto audientem præstat, sed quasi desperata huc illuc rapitur, nihilque quod excitandas seditiones pertinet, intentatum relinquit. Hinc vera illa vox Annibalis apud Livium: *Tantum ex publicis malis sentimus, quantum ad privatas res pertinet; nec in iis quicquam acrius, quam pecuniæ damnum stimulat.*

XI. Postrema causa eversionis Oligarchiarum, casu sæpe eventu fit sæpissime, neque Oligarchias tantum, sed ipsas quoque Politias magno afficit malo, dum scilicet in utroque statu non nisi ex habiti census ratione magistratus creantur. Facile scilicet, ut census ille non sit magnus, accidere potest vel diuturnâ pace, vel aliâ quâdam felicitate, ut civium bona, primum minora justo censu plerumque excrescant. Atque hoc pacto complures ex plebe summi Magistratus capaces fiant, adeoque certè Oligarchicis imperium ipsi rapiant, & Oligarchiam mutent in aliam formam, vel certè unam Oligarchiæ speciem in aliam. Contigit simile quid antiquissimis Germaniæ urbibus ad Rhenum, aliisque: ubi postquam plebs numero & opibus aucta suas tribus passim & collegia jam haberet, nec satis pro conservando statu suo Patricij vigilarent,

Oligarchiæ in statum Democraticum commutatæ sunt, ita ut hodie præter Normbergam vix una aut altera amplius in Germania supersit. Idem propemodum fatum manet etiam in Republ. Batavorum nobiles: quorum quidem dignitas, ante insignem illam mutationem reipubl. illustri loco fuit posita, at per mercaturam populus divitiis in immensum auctus illis eminerit, ut suppressis Nobilibus vix relinquatur illis amplius pristinus dignitatis locus. Turbavit etiam hæc res urbes Italicas Lucam, Patavium, Bononiam, Genuam, Florentiam, dum illas non olim narrante Ottone Episcopo Frisingensi in vita Friderici I. Barbarossæ) nobiles cum infima plebe habitarent, nec tamen omnes pari dignitate essent. Quod si vero contingit in momento ejusmodi mutatio, puta in bello, è præda hostium, aut inventione rei pretiosæ, ut multi ad censum lege definitum pervenerint, omnes quidem spem alunt magistratum adipiscendi, hæc vero cum plurimi defraudentur, (fieri enim non potest ut omnes capiant Magistratum) jam exclusi vel ipsi invadunt Magistratum, vel alios hac sua lacuna, utpote quia omnes in vulgus redduntur, novarum rerum cupidos, suamque conditionem execrantes efficiunt. Romæ superato jam Antiocho, subactaque Asia à Scipione & precia rerum aucta sunt, & simul luxus summus invaluit. Nostra ætate vel nostrorum avorum, immensa auri atque argenti copia ab Hispanis ex America Europæ illata, nonne videmus, quamam caritatem per totum Terrarum Orbem creaverit, quemque enormem luxum, sumtusque superfluos & fere intolerabiles, in quas Septalius noster opere de Ratione status lib. [illegible] c. [illegible]. Atq; hæc quorum de innumeris causis, quibus Oligarchiæ corrumpuntur, hic dicta sunto. Superest nunc, ut de remediis cautisque

lib. 6. c. VIII.

hanc.

hanc formam conservatoribus nonnulla breviter in medium afferamus, atque hisce pro instituti ratione enarratis finem huic dissertationi imponamus.

XIII. Ad stabiliendum statum vero imprimis pertinet, Oligarchicos tam erga eos, qui extra magistratum sunt constituti, quam qui ejus participes, rectè & ut decet sese gerere: adeoq; in imperio ipsorum nihil acerbum esse, nihil crudele, sed omnia plena clementiæ, mansuetudinis, humanitatis. Hujus enim rei fructus is erit certissimus, ut & cives libenter & cum ingenti delectatione vivant, nec imperia illorum molestè ferant. Aristoteles id probat exemplo Pharsaliorum, quorum rempubl. diu superstitem fuisse, ait, siquidem benevolentiâ munita erat subditorum. Et veritas constat insigni monito ejusdem Philosophi. Huc *nempe* omnia referenda esse ab iis, qui præsunt aliis, ut ii, qui in eorum imperio sunt, quam optimè erga statum præsentem sint animati. Exemplo sit unica resp: Veneta. Hæc enim à multis usque seculis hunc suum statum hac ratione tranquillum conservat. Omnes quippe illum, aut certè quam plurimi salvum, atque incolumem percupiunt, sicuti hoc prudenter observavit in descriptione illius Caspar. Contarenus.

XIII. Præclarè consulunt reipubl. suæ Oligarchici, si non tantum latis legibus seditiones omnes caveant, sed & dissidiorum semina, si quæ existant, bono publico in herbâ opprimere laborent. Et vero seditionis malum nisi recens præcidatur, crescit & serpit quotidie, tandemq; summam reipubl. corrumpit. Probè idipsum intelligunt

Veneti, siquidem hoc maxime dant operam, ne ulla di-
scordia in seditionem abitura inter cives oriatur. Sedulo
autem omnes Reipubl. rectores hic illud Philosophi ob-
servare debent: *Principium enim dimidium esse, propterea quo-
que tempore nascentibus malis occurrendum*: imo semper recen-
ti memoria circumferre aureum illud Taciti dictum:
*Principiis obstandum, & omnes discordiarum occasiones amputan-
das esse*, cum ex minimis saepe scintillis contentionum ma-
gnum excitari incendium experientia doceat. Licet
nonnulli contrarium sentientes dominationem stabiliri
serendo aliquoque inter cives discordias existiment. Nos
accuratius aliquanto rem perpendendo ac non ea solum
quae ante pedes sunt, sed etiam futura prospiciendo, contra-
riam sententiam vero quam maxime consentaneam esse
docimus. Illud sane manifestum est, Romanos, cum ad sum-
mum potentiae culmen ascendissent, [illegible] nationibus
gentibusque perdomitis, post [illegible] orbis terrarum
imperium [illegible] civium odiis concidisse: ad eundem
modum rempubl. quoque Atheniensium perdidisse Prin-
cipum dissensiones, Niciae & Alcibiadis, & ante Themi-
stoclis & Aristidis, ut post Demosthenis, Aeschinis, Lycur-
gi & aliorum Rhetorum. Et quidem [illegible] sese scri-
bebat recte olim Salustius, ad Caesar. de rempubl. ordinand.
*[illegible]*
*[illegible]*
*[illegible]*
*[illegible]* Ut
[illegible] Roman [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

*populi magis* [illegible] *quam* [illegible], *quam* [illegible] *quoque vita* [illegible] *esse.* Idem vero [illegible] *nas, ne* [illegible] *tales essent.*

XIV. Tertia reipubl. conservandæ ratio sive cautio, in censu descriptione rectâ & æquabili posita est. Nimirum ut auctis facultatibus augeatur & census pro ratâ, deminutis diminuatur & remittatur. Id quod facile fieri, cum & bona priora & censum priorem cum præsente conferas, monet Politicus, maximè in iis civitatibus, in quibus census agitur, & bona civium censu agendo [illegible]. Censum autem in aliis quidem civitatibus, maximè minoribus, quotannis subinde actum fuisse, *teste* Aristotele: in majoribus tertio quoque anno vel etiam quinto sive lustro: quod spacium lustri in censu agendo secutos esse Romanos omnibus notum est. Illud vero hic observandum: illi, qui censum hunc confecerint, ad rempubl. & honorem aditus patere debere.

XV. Interest iisdem, in universum omnis Reipubl. adeoque Oligarchiæ etiam, ne qui in urbe opibus, gratiâ, amicis, clientibus potentiâ tantum antecellant [illegible] tantum, ut ipsorum potentiâ & autoritate libertati formidabiles videantur fieri. Et enim nonnulli potentissimorum exemplis [illegible], ut æquo jure cum aliis vivere, quam præesse aliis malint. Nimium multi, qui etsi non verbis, tamen apud animum suum non probant non C. Cæsaris dictum:

*Nam*

*Nam si violandum est jus, regnandi causa violandum est,*
*In caeteris pietatem colas.*

& quo pluribus potiuntur, eo plura desiderant.

*Sic quibus intumuit suffusa venter ab unda,*
*Quo plus sunt potae, plus sitiuntur aquae.*

Maximè enim adducuntur plerique, ut eos justitiae capiat oblivio, cum in imperiorum, honorum gloriaeve cupiditatem inciderunt; ut verissimè juxtaq; elegantissimè Cicero nos docet. Quale quid imprimis C. Julij Caesaris exemplum confirmat: quem eodem loco dicit Cicero jura divina & humana pervertisse propter eum, quem sibi ipse opinionis errore finxerat principatum. Operae pretium igitur fuerit nosse modos & remedia, quibus bona & mala Reipubl. nimios privatorum spiritus & immoderatam illorum vim cohibuerint, fregerintve? Neque [illegible] semper succedit: sed & saepius ex rerum [illegible] est [illegible] illud remedium non ferat. Quod argumentum Nobilissimus Dn. Forstnerus in eruditis suis & vere [illegible] in Tacitum notis ita prosecutus [illegible], ut addi nihil possit. Igitur dubitavi, num, an post eum tum Homerum Iliada scribere superfluum [illegible], aut saltem nequid depravare possit, plura adderem, ex sententia sedit, describere hunc in locum integram ejus dissertationem. Veniam [illegible], [illegible] meis verbis [illegible] tam eleganter [illegible], quibus [illegible] dentius elegantiusve nihil dici potest, proponere [illegible] rim. *Tutum ergo est,* inquit, *[illegible]*

*[illegible]*

Lib. 1. de off.

*familiis in dissensionibus [illegible]. Si [illegible] alicui aliquis, ubi derivandum est [illegible] aut magnitudine [illegible] in ipsam Rempublicam. [illegible], famam, & gloriam habet, armis & periculosis [illegible] ut [illegible] negotium, & eventus [illegible], [illegible] gestarum excellentia meruit. Si cujus in Rempubl. nimia potentia est, [illegible] remedium [illegible]. Si [illegible] alicujus ingenio, ut [illegible] ab exercitibus & militia ad honoratissima quaeque officia, sed quae [illegible] reipubl. transferendus est, [illegible] alia cautio est, [illegible] Magistratus & imperia, sed [illegible] tamen, legationibus aliisque honoribus admovere, quibus honoratiores quidem fiunt, nihilo tamen valentiores. Iterum alia cautio est, ut si in magnum virum imperium conferre sit necesse, ipsius prava cupiditates collega addito coerceantur.* Hæc Forstnerus.

XV. Digna etiam Magistratu, imo necessaria cura est, providere, ne divites familiæ aut amplitudine insignes studio magnificentiæ prolabuntur, adeoque ad egestatem per [illegible] opprobrio & de [illegible] suo [illegible] reipubl. detrimento. Fieri autem hoc facilè potest, si poenas luxui Magistratus statuat & omnibus rebus, quibus ille instruitur, vectigalia tributaque imponat, utique majora, quam frumento cæterisque rebus, quibus necessario etiam pauperes utuntur. Quidam sane odio habebunt insaniam tanti emendam, aut si nec tunc reliquerint, saltem ex prodigalitate sua jactantium etiam ad rempublicam pars perveniet. Multi ideo populi exquisita ingenia [illegible] damnarunt, & operam dederunt, ne luxus inculæ profundis sumtibus exercerentur. Lycur-

gua convivari omnes publicè jussit, ne cujus divitiæ vel luxuria in occulto essent. Apud Romanos leges Fanniæ cum diebus solennioribus (ut ludis Romanis, Megalensibus, plebeis & aliis) splendidius aliquem cœnare vellet, centum æris & non amplius in singulos dies impendi permiserunt. Erat autem Populus Romanus victor gentium & Triumphator orbis, quamdiu in illo victu & moribus perseveravit, nihil declinans ad hodie receptum a multis seculis in plerisque gentibus modum. [illegible] se semper prudentissimam Rempubl. Venetam ex eo, quod P. Bembus narrat, patere potest. *[illegible]*

XVI Sicut porro abjectiorum & plebeiorum est, rumorem parvifacere, modo sit, quo ventrem impleant: sic Oligarchicorum proprium sit famam legibus potiorem habere, atque de republ. privati emolumenti nihil neque petere, neque accipere. Hujus sane rei fructus is erit certissimus, ut & ab illis omnibus diligantur, & bene audiant à populo: Atque hac in re nobilitata maximè est Pythagoræ & ejus disciplinæ sectatorum prudentia, qui non solum constituerunt Rempubl. Crotoniatarum, sed & in Magna Græcia justissime administrarunt, à quibus [illegible] ti emolumenti nihil neque peterent, neque [illegible]. Sic magnis omnium laudibus celebratur Epaminondæ abstinentia, quod scilicet paupertatem adeo facile in [illegible] nihil præter gloriam ceperit. Verum [illegible] in Oligarchiis non hoc consilium, sed omnis plus,

alia, quod dicitur, usurpari graviter conqueritur Aristoteles cum lib. 6. cap. 6. tum alibi. *Nunc vero* (verba sunt Aristotelis de corruptela temporum suorum conquerentis) *propter commoda* (i. e. quæstus causa) *quæ ex repub. & Magistratibus capiuntur, perpetuo Magistratum gerere volunt, tanquam si accideret, ut qui sint in imperio* (laborantes avaritiæ morbo, quem ambitio & imperandi libido sequitur & accendit) [illegible]. *Alioqui*, pergit, [illegible] *magistratum* [illegible] *semper essent,* [illegible] *rent.* Quæ de se non possumus, quin etiamnum prorsus Ciceronis doctrinam huc adducamus. *Omnino qui reipubl. præfuturi sunt* (ait Romanorum disertissimus) *duo Platonis præcepta teneant: Unum, ut utilitatem civium sic tueantur ut quicquid agant, ad eam referant, obliti commodorum suorum. Alterum; ut totum corpus Reipubl. curent, ne dum partem aliquam tuentur, reliquas deserant.* Illud hic deniq; observandum est, ut maximis Magistratibus conjungantur onera & munera Reipubl. sumptuosa, qualia olim fuerunt magna sacrificia instituere & ad ea epulantem plebem invitare, & nunc etiam possunt esse, ædificia publica exstruere, scholas fundare, militem alere, ac similia. Hac sane ratione, metu tantorum sumtuum à petitione ejusmodi magistratuum plebs absterrebitur, non invidens eos aliis, quum tanto constent. Divites quoque ob exhibita magnificentiæ suæ monumenta immortalem nominis famam consequentur, adeoq; populo videbuntur jure imperare. Hoc utiq; de causa (ad memoriam posteritatis [illegible]) multa opera Romæ & Athenis exstructa constat.

lib.1.de off.

XVII. Plebeij porro ordinis homini in Oligarchia, si dignus honore sit, non præcidenda spes omnis adipiscendi

cendi alicujus saltim honoris. Antiquum hujus rei exemplum habemus in Chalcedonensibus, qui pauperes quidem à muneribus arcebant, ut tamen ii, qui inter pauperes reipubl. prodesse poterant, ejus quoque redderentur participes, necessitati eorum subvenire soliti sunt, quo factum ut non, minorè legis auctoritate, tamen rebus præessent aptissimi. Sanè Venetorum consilium jure laudandum est, quod non omnino populum ab omnibus honoribus excludant, sed factâ populi distinctione eos, qui sunt medii ordinis, nonnullorum quoque reipubl. munerum participes faciant. Sic Genuæ etiam lege cautum est, ut viri quotannis in ordinem Nobilium ex plebe urbanâ cooptarentur, ita tamen ut ii, qui artes mechanicas exercuissent, antequam in eum ordinem adsciscantur, eas omittere tenerentur. Hanc rationem etiam Romanos interdum tenuisse constat ex eo, quod etsi Romæ certæ tantum essent gentes Patriciæ, interdum tamen ex plebeis quidam in ordinem patriciorum sint allecti, & plebeiæ familiæ lege latâ factæ patriciæ, sicut gens Tullia, unde fuit Cicero, plebeia lege Juliâ facta est Patricia, teste Dione.

IX. Sicut autem privatis hominibus nihil ad gloriam convenientius, quàm oblivisci injurias, ita & Oligarchicos summè commendat, injuriis ignoscere, nihil vero illis est perniciosius divitibus, quam si in pauperes fuerint iniqui. Probè id ipsum intelligunt Veneti: qui proinde præpollentes & divites, si delinquunt, severius puniunt, auferentes ab illis aut minuentes immunitates, privilegia, publicantes bona, removentes ad tempus officiis, & si quæ sunt his similia. Ut vero hi laudem, sic contra notam meruit Va-

lenti-

lentinianus Cæsar, gregariorum etiam levia puniens acrius, prælectorum autem flagitia crescere permittens in majus & ad querelas in eos motas plerumque obsurdescens: Inde sæpe in Britannia seditiones, in Africa clades, & in Illyrico vastitates ortas testantur historiæ. Insignis est sententia Salustrij: *Ignoscendo malis, perdi bonos.* Nec immerito etiam Theseus apud Euripidem, in Supplicibus inter cætera bona suæ reipubl. numerat, quod liceat ibi tenuioribus civibus nullarumq; opum fortunatis respondere si male ab ipsis audiverint, vincere item in forensi omni contentione minorem potuerit quemlibet amplum atque opulentum, modo causa meliori fuerit instructus.

XIX. Vtilissimâ porro lege cavendum est, ut hæreditates non testamento aut legatis, sed jure cognationis sive agnationis lege ab intestato deferantur, atque ad unum eundemq; non nisi una. Hac enim ratione fortunæ civium æquabiliores erunt & plures, qui prius egebant, rem patrimoniumq; adipiscentur. Rectè sanè reprehendit Lycurgum Aristoteles, quod testamentorum libertatem suis permisisset, hinc enim sensim magnam honorum & patrimoniorum *ἀνωμαλίαν* seu inæqualitatem Lacedæmone esse exortam. Est vero & in re peccatum etiam Romæ, ceu vel unico Ciceronis exemplo cognosci potest, qui cum ab Antonio accusaretur, quasi nemini carus, utpote cui nemo quicquam testamento reliquerit, non veritus est dicere in Philippicis: *se non multa quidem, sed quadraginta tamen millia legatis amicorum in capita ferre pag.*

XX. Conservatur autem Oligarchia omnium maximè ut rectè docet Aristoteles si cives à teneris conveni-

entur Oligarchicis institutis instituantur. Quod in eo haud positum est, ut Oligarchice discant, quæ placent Oligarchicis, vel Democratici, quæ populo sunt gratissima, (quod vulgo persuasum est) sed ut utrique discant, quibus subditos sine offensa regere, & in officio continere queant. Quam graviter autem hic peccari soleat, idem Philosophus ostendit: Nam nobilium divitumque liberos molliter passim ac delicate educari. Tenuiorum verò præclaris exercitiis ac laboribus operam dare; unde duo incommoda proveniunt: Primum quod potentiores præ cæteris petulantes tandem evadant, & in tenuiores cives injurij & nihilo tamen minus seditione fortassis oborta, (quod molles sint, ac delicati, vel ut Buchij verbis utar) *inerti luxu perditi* à cæteris facile superentur. Alterum, quod tenuiorum liberi res novas moliri & velint [illegible], & vero etiam facile possint. Volunt scilicet, quia injuriis & contumeliis sunt lacessiti: Possunt autem, quoniam in armis literisque exercitati, simulque laboribus sunt assueti. In Venetorum Republica optime alias legibus institutaque formam notavit Boccalinus hunc errorem; quod scilicet Nobili suæ juventuti nimiam indulgeant licentiam, unde juvenes intolerabili superbia vel optimos cives irritare soleant, & in factiones agere. Quod vitium (ut jam diximus) multis sæpe Rebuspubl. exitio fuit. Et vero notum est, nequitia & petulantia juvenum quorundam patriciorum Cretenses nonnullos irritatos clam consilia Turcis sollicitasse, & in insulam [illegible] pulsis Venetis atque ita natum illud ferale bellum Creticum quod hodieque inter Rempublicam Venetam [illegible]. Olim etiam in Pharo Illyrici insula ob primorum quorundam juvenum in agresti mulieres [illegible] commotiam

picta

plebe ad arma excitata nonnullos e nobilitate interfecit, alios oppido expulit, & parem se nobilibus in regenda civitate fieri effecitque voluit. Bemb. *lib. [illegible] histor. Venet.* In Helvetiis propter iniurias nobilium effectum populum Nobiles tandem expulisse, atque ita ortum nomen Helveticum toto orbe celeberrimum nemini non est cognitum. Nec abs re Cicero de sui ævi Nobilibus: *Nostri Nobiles*, ait, *[illegible] boni & fortes, & [illegible] in quibus [illegible] ornamenta [illegible].* Idem alibi non minus pulchrè: *Quid enim*, inquit, *[illegible] præferrim moribus atque temporibus, quibus ita [illegible] est, ut omnium optimus [illegible] sit.*

XXI. Porro saluberrimum est consilium, maximeque necessarium; omnes Magistratus, omniaque imperia potiora facere temporaria, ne in unius & eiusdem manibus diu resideant. Eo quippe ingenio sunt homines, ut ubi multum temporis in potestate transegerint imperio planè assueti privatam vitam abhorreant id quod exemplum Miltiadis comprobat de quo Æmylius Probus. *Multum*, ait, *in imperiis Magistratibusque versatus non videbatur posse esse privatus præsertim cum consuetudine imperij ad eius cupiditatem trahi videretur.* Romæ contra prudenter olim lege cautum fuit, ne quis omnino Prætor annuus Consul biennio amplius in suo Magistratu continuo imperaret (Dio lib. LXIII. Benè de ea Cicero in Philipp. *Quæ lex melior*, ait, *utilior reipubl. quam ne Prætores [illegible] plus quam annum, ne plusquam biennium Consulares obtinerent.* Similiter Florentiæ olim lex fuerat, ne Prior Reipubl. (is summum honorem gerebat) intra triennium, ex quo magistratu abierat, eundem

eundem patere posse. (L. contra. Aretin. [illegible] hist. Florenti-
nae.) Respublica quoque olim floruit antiquis eorum tem-
pore Major (qui summus secundum regium Praefectum Ma-
gistratus erat, maximaque potestate in urbe pollebat) plus
anno magistratum gereret. Quinimo si vere rationem
ponimus, non aliud magis libertatem & publicam rem Ro-
manorum evertisse invenimus, quam imperiorum pro-
rogationem. Quid [illegible] Sullae fecit & Mario? quam
cur iisdem mandata bella, eorque Consulatus, [illegible]
tervallo. Quid Decemviros [illegible] quam per-
petua, contra mores patrios prolongata potestas? Quid Cae-
sarem tyrannum & patriae libertatis invasorem fecit, quam
diuturna illa contra leges imperia? (Forstnerus in notis
ad Tacitum.) Praeclare Livius. *[illegible]*
inquit, *[illegible]*
*[illegible]*
*[illegible]*
*[illegible]* Praeclare
tius *[illegible]* in eandem sententiam. *[illegible]*
*[illegible]*
*[illegible]*
*[illegible] Respubl. [illegible] aut falsa.*

XXII. Concordia praeterea in republica Imperatoria
inter se & in commune omnes Oligarchici consulere [illegible]
clare enim apud Livium Quintius [illegible]
*[illegible]*
*[illegible]*
*[illegible]*
*[illegible]* Et aliter non tulimus [illegible] apud eun-
Liv. [illegible] dem, cum Collegam Publ. Decium posceret, *in [illegible]*
*[illegible]*

*fus, admirandum fore, dixit, modo* [illegible] *imperium* [illegible] *ad Rempubl.* [illegible] *esse.*

XXIII. Ad curam publicam Oligarchiarum pertinere quoque [illegible], opes publicas, quoad [illegible] liceat, tueri ac augere. Neque enim illorum [illegible] est [illegible], qui [illegible] & [illegible] Imperatorum [illegible]. Produnt Trajanus Boccalinus in Lydio lapide judicem, maxime felicem esse Rempubl. Genuensem, ideo, quod subditos & cives divites [illegible] habeat, quod [illegible] cura reipubl. [illegible] ut cambiis & [illegible] operam dent, cum tamen nemo [illegible] illorum sit, qui non in conservationem suæ libertatis, vel ultimum obolum opum suarum velit impendere. Inter arcana [illegible] Romani imperii [illegible] frumentationes [illegible], quod vel nullo, vel exiguo pretio pauperibus distribuebant. Unde Suetonius inter cæteras [illegible] Caium plebem largitionibus, & publica frumentatione corrumpere. Augustus etiam, ut [illegible] Senatus [illegible] & legum [illegible], populum [illegible], [illegible] notavit. Hodieque multis in locis mos obtinet, ut pauperiorum inopiæ [illegible] Mediolani [illegible] Anno [illegible] Christo [illegible] [illegible] sunt. Cum item ab anno 90. usque in [illegible] annonæ [illegible] laboraret, Civ. Amstelodamenses [illegible] exemplo honestos aliquot cives designarunt, qui fisco ex publico frumenta panes vili pretio vendiderunt, non quidem promiscue omnibus, sed iis tantum qui paupertate



tate

rem scitam probasse prolatâ ceterâ demonstrauit. Alia porro locupletandæ non nihil plebis ratio est, si pars aliqua populi, eaque tenuior in colonias mittatur, ubi domibus & agris donata rem possit facere. Qua ratione plurimum Romanos usos esse constat, qui propter imperij latitudinem in omnem ferè orbem terrarum colonias deduxerunt. Similis huic ratio est, qua tenuioribus succurratur, aut sit, ut ita loquar, prohibitionem. Id est autem, si ab eis eos, qui sunt de plebe tenuiores, velut inter se, [illegible], & suis quisque sibi attribuunt, vel quasi [illegible] patronum se praebeat, iis opus suppeditet, unde victum exercere, & pecuniolam conficere possint. Id quod diuitibus factu non erit difficile, qui cum, ad domos, tum ad supellectilem ac vestes, ad agros excolendos, & [illegible] aut extruendos operis indigent. Et idem etiam principes Romani, Lucullus, Caesar, alij, in magnis domibus castruendis aliisque operibus [illegible], sunt usi. Neque vero singuli tantum & Principes hac ratione uti possunt, sed communiter etiam [illegible], & ipsa quoque Respublica hoc agit: si nempe communi sumptu aut vallum, aut murum, aut fossam, curat sibi [illegible], quo tenuiores operis aliquid habeant ad victum exercendum. Referendum huc quoque est Tarentinorum consilium, de quibus scribit Aristoteles, id quod nunc temere [illegible]; soliti nempe esse possessiones & res suas [illegible] tenuioribus communicare, siue potius communes illas [illegible] ad usum, non quoad proprietatem. Quale quid de Ci-

lib. 2. c. [illegible] mone proditum [illegible]. *Athenienses [illegible]* Plutarchus, & Aemilius Probus in eius vita. *[illegible]*

*[illegible]*

*[illegible]*

*[illegible]*

[illegible]

*tur. Semper enim eam* [illegible] *& quem indigentes habere ipse,* [illegible] *Sane cum* [illegible] *ad* [illegible] *quos* [illegible] *familiarem* [illegible] *pauperes* [illegible] *fuisse* [illegible]: ut autor est [illegible] Verbus.

XXIV. Porro observandum est, seditionis in Oligarchiis cavendae rationem quandam esse, si non conceda- tur plebi, ut temere [illegible], se ubicunque multitudo, ibi & legitimus rector multitudinis sit.

XXV. Ultimo denique loco hic adnotandum est, in Oligarchicis Rebuspubl. divites armorum usu & medita- tionibus teneri [illegible]. Supra quorundam quippe sententiam semper fortissimi sunt armati. Contra [illegible], nisi quid necessitas [illegible] iubeat, inermis plebs non esto, [illegible] raro esto sed arma plebis sub patriciorum custodia as- serventor. Expedit enim, ut in plebejorum manu aut omnino non sint, aut nonnisi raro sint instrumenta in- vadendae dominationis. Atque haec [illegible] consul- tius unitor Oligarchiis quam [illegible].

*F I N I S.*

SI Medici est dignoscere febres, febresq; levare:
Qui [illegible] Medicum Te [illegible] esse probum;
Namque & noscendis, queis [illegible] laborat,
Doctior es, & trepide ferre paratus opem.
Arguit id præsens tua *Dissertatio*. Subdo
Omen: Te *Medico* [illegible]!

[illegible]

*Amico suo Conviê [illegible] [illegible]*

IUSTUS DRYFELL, [illegible]

MADRIGAL.

Die grossen [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] M. [illegible]

QVid [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] & [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Andreas Holmenius, Sue.